

Lambert Kraft

Toespraak op donderdag 25 augustus 2022 om 9.00 uur door Fred Grünfeld aan de Jonkheer Ruysstraat 89, Maastricht

Hier op deze plaats heeft naar alle waarschijnlijkheid de woning van de verzetsstrijder en leider van de Communistische Partij Nederland (CPN) in Maastricht Lambert Kraft gestaan. Hij woonde hier met zijn vrouw Maria Agnes Renkens en hun vier kinderen Sybilia, Mia, Jean en de jong gestorven Barbara aan de Gronsvelderdwarsweg (Gronsvelderzijweg) 23. Eerder hebben wij een struikelsteentje voor hem geplaatst hier aan de overzijde op het Willem Duisenberg plantsoen maar nu we zijn familie hebben leren kennen hebben we kunnen besluiten met instemming van zijn familie het hier te plaatsen met een niet onbelangrijke toevoeging op het steentje waarover dadelijk meer.

In de dertiger jaren is de handelsreiziger in stofzuigers Lambert Kraft nauw betrokken bij de hulp aan uit Duitsland gevluchte communisten en socialisten. Al vroeg worden gevluchte communisten uit Duitsland in Maastricht in het geheim opgevangen. In die tijd ontstaat er een samenwerking tussen de linkervleugel van de Sociaal Democratische Arbeiderspartij (SDAP) met de CPN in de strijd tegen het fascisme en nationaalsocialisme. Lambert leert het latere SDAP-gemeenteraadslid Jo Lokerman kennen en ze verzetten zich samen vanuit hun eigen ideologie tegen de Duitse bezetter tot de uiteindelijke arrestatie van Lambert in juni 1941.

Lambert is lid van verzetsgroep De Vonk. Het gelijknamige blad wordt bij hem thuis gedrukt.

Door de Geheime Feldpolizei wordt Bér Kraft na de Duitse bezetting op 8 december 1940 voor de eerste keer gearresteerd, hij komt namelijk voor op de lijst die de Maastrichtse NSB-inspecteur van politie G. Seelen voor de oorlog heeft opgemaakt en werd

doorgespeeld aan de Duitsers. Kraft wordt verweten hulp te hebben gegeven aan met name Duitse communistische en socialistische vluchtelingen. Bekend is dat Bér Kraft voor het begin van de oorlog een Duitse communistische arbeider "Ome Dirk" uit het Duitse Roergebied thuis onderdak heeft gegeven.

Hij wordt nu voor enkele maanden in Kamp Schoorl opgesloten en op 18 februari 1941 weer vrijgelaten. Bér Kraft neemt het verzetswerk weer op met het maken en distribueren van 'De Vonk'. Zijn "vrijheid" duurt maar enkele dagen.

Op 28 februari 1941 wordt Lambert weer gearresteerd door de SIPO en de SD. Dit naar aanleiding van de felle anticomunistische reactie na de Februaristaking drie dagen eerder in Amsterdam. Deze keer zit hij vast tot 28 maart 1941 op het politiebureau in Wyck. De arrestatie van Kraft betekent overigens ook het einde van het clandestien uitgegeven blad De Vonk.

Op 25 juni 1941 wordt Lambert opgepakt, voor de derde keer door de SD. Dit heeft alles te maken met de Duitse jacht op communisten nadat het Molotow-Ribbentroppact is verbroken en Duitsland de Sovjet Unie de oorlog verklaart. Samen met drie andere bekende communisten komt Lambert terecht in de gevangenis op de Minderbroedersberg. Vervolgens wordt hij opnieuw naar kamp Schoorl gebracht. Van daaruit komt hij in Duitse concentratiekampen terecht waaronder Neuengamme, waar hij zwaar lichamelijk werk moet verrichten onder erbarmelijke omstandigheden.

Naast Lambert werden enkele dagen na de Duitse inval in Rusland op 25 juni 1941 door de Sicherheits Polizei (SIPO) twee andere communistische verzetsstrijders namelijk Andries Bos en Bernard Holthy ook gearresteerd, gedeporteerd en vermoord in de concentratiekampen Sachsenhausen en Neuengamme. Voor beiden zijn door ons struikelsteentjes geplaatst aan het Lakenweversplein en de Vissersmaas in Maastricht.

Alle drie gearresteerden werden vanuit de gevangenis aan de Minderbroedersberg – waar nu het Bestuur van de UM zit - eerst naar het Noord-Hollandse kamp Schoorl overgebracht. Op 18 augustus 1941 wordt Lambert Kraft met 200 andere communisten naar kamp Amersfoort overgeplaatst. Tenslotte worden allen naar Duitse concentratie kampen gedeporteerd.

Wie was Lambert Kraft ? Hij werd op 6 Februari 1902 in Maastricht aan de Helstraat 39 (nu Sint Bernardusstraat) geboren als oudste zoon van Thomas Kraft die in het Gemeentelijke slachthuis aan de Franschensingel werkte. Lambert trouwde op 3 Februari 1926 met Maria Agnes Renkens en is dan groentehandelaar. Zij kregen vier kinderen. Eén van deze vier kinderen is Sybilia, inmiddels 91 jaar oud en vandaag hier bij ons. Heel bijzonder dat je deze ceremonie met je dochter Myrian bijwoont.

In 1938 treedt Lambert Kraft officieel toe tot de CPN en neemt zitting in het districtsbestuur van de afdeling Maastricht. Tijdens de Gemeenteraadsverkiezingen van 1939 wordt hij voor de CPN gekozen in de Maastrichtse Raad. In totaal brengen dan 1532 kiezers hun stem uit op de CPN, voldoende voor Lambert om als eerste en enige communistische afgevaardigde in de Maastrichtse gemeenteraad gekozen te worden. Hij wordt door de andere politieke partijen in de Raad niet geaccepteerd, Jo Lokerman is het enige mederaadslid die het voor hem opneemt. Slechts deze twee Raadsleden gaan tegen de nazi's in de oorlog in het verzet.

Lambert (Officieel Lambertus en als roepnaam Bèr) komt terecht in het concentratiekamp Neuengamme. Bèr Kraft wordt in juni 1942 in Neuengamme geselecteerd met 44 andere Nederlandse communisten voor een vergassingsexperiment in in Bernburg. Hij maakt deel uit van in totaal 300 gevangenen die in juni 1942 vanuit het concentratiekamp Neuengamme naar Bernburg worden overgebracht. Een jaar na zijn arrestatie wordt hij op 22 juni 1942 vergast in het 300 kilometer verder zuidoostelijk gelegen in een zogenaamd verpleeghuis in Bernburg. Dat laatste wisten we niet eerder dan na onderzoek van Erik van Rijsselt hier aanwezig en waarvoor veel dank. Daar zal ik nu op ingaan.

In de jaren dertig begonnen de nazi's gehandicapten in staatsziekenhuizen en verpleeghuizen te steriliseren en medio jaren dertig startte men met hen te vermoorden namelijk de vernietiging van onwaardige levens met injecties en met vergassing. Eerst met mentaal en fysiek gehandicapte kinderen en later volwassenen, de zogenoemde T4 operaties. De centra waar dit plaatsvond, raakten bekend en moesten door protesten onder de bevolking sluiten

waarbij in 1940 nog alleen twee afgelegen centra open bleven namelijk Bernburg en Hadamar. Daar werd vanaf 1941 met de vergassing (koolmonoxidegas) geëxperimenteerd. De Duitse staf van scheikundigen, officieren, medici, verpleegkundigen, managers bij T4 verrichtten hun werkzaamheden op vrijwillige basis want zij konden weigeren daaraan mee te werken maar slechts één arts en één SS officier hebben geweigerd.

Krafts stoffelijk overschot is in Bernburg gecremeerd.

De Duitsers houden nauwkeurig een *Totenbuch* bij waar de slachtoffers in vermeld staan, zo ook Bèr Kraft

Lambert overlijdt op 22 juni 1942 in Bernburg. Hij is dan 40 jaar. De stad Maastricht eert twee verzetsstrijders die lid zijn geweest van de gemeenteraad door een straat naar hen te vernoemen. Een van hen is Lambert Kraft, de ander is Jo Lokerman. Voor Lambert Kraft zal in het stadhuis binnen afzienbare tijd ook een maquette worden geplaatst met dank aan de inzet van Gert-Jan Krabbendam, hier ook aanwezig.

Bronnen

- Fred Cammaert: *Het verborgen front, deel II*, Leeuwarden, 1984, pp. 993.
- Walter Laqueur, *The Holocaust Encyclopedia*, daaruit Euthanasia pp. 167-172.
- Olieverfschilderij van Lambert Kraft. (Collectie B. Berghmans-Kraft).
- Artikel *Maaspost*, 20 december 1995, Kroniek van Mestreech, Bèr Kraft, Verzetsstrijder (1902-1942) door A. Jenniskens .
- Vragenlijst uit 1959 voor nabestaanden om de samenstelling van het verzet in kaart te brengen. (Collectie RHCL).
- Erik van Rijsselt, *Verzet Maastrichtse Communisten* (website: struikelsteentjes-maastricht.nl), 2022.